SUOMEN ELÄINLÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS VETERINÄRFÖRBUND

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 3.4.2018

Aihe: Suomen Eläinlääkäriliiton lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi / HE 14/2018

Suomen Eläinlääkäriliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Keskeisimmät huomiot lakiesityksiin:

1. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lakiesityksissä toimivaltainen viranomainen tulisi määritellä tarkemmin ja viranhaltijan pätevyysvaatimuksista tulisi säätää erityisesti eläintauti- ja eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvissä lakiesityksissä. Toimivalta tulisi osoittaa suoraan maakunnan virkaeläinlääkärille, tai lakeihin tulisi kirjata yksiselitteiset säännökset toimivallan siirrosta virkaeläinlääkärille maakunnan hallintosäännössä. Viranomaisena maakunta, joka voi järjestää valvonnan haluamallaan tavalla, on liian epämääräinen. Voimakkaita pakkokeinoja käyttävä ja perusoikeuksiin puuttuva viranomaisvalvonta pitää järjestää kaikissa maakunnissa yhtenevästi.
2. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden. On tärkeää, että kaikilla maakunnan eläinlääkäreillä on toimivalta eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnassa, kuten nykyisillä kunnaneläinlääkäreillä, ja että maakunnalla on palveluksessaan riittävä määrä eläinlääkäreitä. Riittävät resurssit on turvattava erityisesti eläintautivalvontaan ja eläinsuojeluvalvontaan, joissa edellytetään jatkossa myös maakunnallista päivystystä. Erityisesti eläintautivalvonnassa ja varautumisessa maakuntia tulisi voimakkaasti ohjata yhteistyöhön. Aluehallintovirastoista maakuntiin siirtyvien tehtävien katkeamaton hoitaminen tulee turvata, sillä kaikkiin maakuntiin ei riitä siirtyviä läänineläinlääkäreitä, joilla on osaaminen tehtävien hoitoon.
3. Lakiesityksissä tulisi paremmin huomioida ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuden varmistaminen maakunnissa. Ympäristöterveydenhuolto on osa perusterveydenhuoltoa, ja yhtenäinen ympäristöterveydenhuollon kokonaisuus turvaa parhaiten ihmisten ja eläinten terveyden, ja pystyy pitämään yllä yhteistyötä niin kuntiin kuin sosiaali- ja terveystoimeen, pelastustoimeen sekä maaseutupalveluihin.
4. Maakuntien mahdollisuus tuottaa peruseläinlääkäripalveluita myös tilanteessa, jossa yksityistä palvelutarjontaa on alueella, on tärkeä, ja sen myötä voidaan turvata myös harvaan asuttujen seutujen hyötyeläinpalvelut. Maakuntia tulisi ohjata kuitenkin tuottamaan ensi sijassa hyötyeläinpalveluita.

Yksityiskohtaisina huomioina Eläinlääkäriliitto esittää seuraavaa:

Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

44 § Maakunta

Aleksis Kiven katu 52-54
00510 Helsinki

Puhelin (09) 7745 4810
Faksi (09) 7745 4818

etunimi.sukunimi@sell.fi
www.sell.fi

Lakiluonnoksen mukaan maakunta huolehtii sivutuotelain mukaisista tehtävistä. Maakunnan eläinlääkäri tulee mainita nykylainsäädännön mukaisesti suoraan sivutuotelain mukaisena viranomaisena, koska merkittävä osa sivutuotevalvonnan tehtävistä vaatii virkaeläinlääkäriä ja sivutuotevalvonnalla on suuri merkitys erityisesti eläintautien leviämisen estämisessä.

Afrikkalainen sikarutto on esimerkki taudista, joka leviää helposti. Leviäminen voi tapahtua esimerkiksi tilarehustamoiden kautta, joissa käytetään elintarviketeollisuuden sivutuotteita. On välttämätöntä, että valvova viranomainen ymmärtää syvällisesti epidemiologiaa ja eläintauteja, jotta hän kykenee nopeasti arviomaan toiminnan riskit ja ennaltaehkäisemään tautien leviämisen.

Mikäli sivutuotelaissa viranomaisena on maakunta, luonnoksessa pitää kuvata toimivallan siirto maakunnalta viranhaltijoille ja sivutuotevalvonnan viranhaltijoita koskevat pätevyysvaatimukset. Viranhaltijan tulee olla eläinlääkäri.

110. Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Lakikokonaisuudesta on poistettu esitys eläinsuojelulain muuttamiseksi, mutta eläinsuojeluviranomaisesta säädetään esityksessä laiksi eläinkuljetuslain muuttamiseksi.

Eläinlääkäriliiton mielestä maakunnan virkasuhteinen eläinlääkäri tulee nimetä eläinsuojeluviranomaiseksi tulevassa eläinkuljetuslaissa, kuten myös uudessa laissa eläinten hyvinvoinnista. Eläinsuojeluvalvonnassa käytetään paljon pakkokeinoja ja puututaan perusoikeuksiin, kuten yksityisyyden ja omaisuuden suojaan (Perustuslaki 731/1999 10 §, 15 §). EU-lainsäädäntö edellyttää tiettyjen tehtävien suorittajaksi virkaeläinlääkäriä, ja olisi tarkoituksenmukaista, että eläinten kuljetusten valvonnasta vastaava viranomainen olisi maakunnan eläinlääkäri.

Jos eläinsuojeluvalvontaviranomaisena on maakunta, tulee eläinsuojelulain mukainen päätäntävalta delegoida erikseen viranhaltijoille ja eläinsuojeluvalvonnan viranhaltijoita koskevat pätevyysvaatimukset tulee määritellä. Mikäli maakunnat voivat itsenäisesti määritellä miten tehtävät delegoidaan, voivat eläinsuojeluvalvonnan käytännöt vaihdella huomattavasti.

117. Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Esitetyssä lakimuutoksessa elintarviketurvallisuuden kokonaisuus sekä yhteys eläinten ja ihmisten terveyden välillä hämärtyy. Toivottavasti esitetyt muutokset eivät heikennä Suomen erinomaista zoonoosi- ja eläintautitilannetta ja huononna eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Nämä ovat elintarvikevientimme kulmakiviä.

Eläinlääkäriliitto huomauttaa myös, että luonnoksesta laiksi eläinlääkäripalveluista puuttuu lain tavoite. Se tulisi määritellä, ja ihmisten ja eläinten terveyden yhteys tulisi huomioida lain tavoitteessa.

Lisäksi laissa tulisi säätää, että maakunnassa on oltava tarpeellinen määrä eläinlääkärin virkoja lain mukaisten tehtävien hoitamista varten.

3 § Määritelmät

4) Peruseläinlääkäripalveluiden määritelmän tulisi sisältää myös tuotantoeläintiloille tarjottava terveydenhuolto. Kyseinen palvelu on nykyisessä tuotantoeläintaloudessa ehdoton toimintaedellytys, ja sen kohtuuhintainen saatavuus kaikille tiloille on turvattava maakunnasta ja yksityisen palvelun saatavuudesta riippumatta.

7 § Maakunta

On tärkeää, että lakiin on kirjattu mahdollisuus julkisen eläinlääkäripalvelun tarjoamiseen ilman yhtiöittämisvelvoitetta myös kiireettömien ei-hyötyeläimille suunnattujen palvelujen osalta. Nykyisen kunnaneläinlääkärien palkkausjärjestelmän ollessa voimassa yhtiöittämisvelvoite hankaloittaisi merkittävästi kiireellisen eläinlääkäripalvelun sekä hyötyeläinten palvelun järjestämistä sekä vaarantaisi hyvin toimivan viranomaisverkon, jonka ansiosta ihmisten ja eläinten terveyttä sekä elinkeinoa uhkaaviin riskeihin reagoidaan nopeasti. Praktiikan ja virkatehtävien yhdistäminen on harvaan asutuilla seuduilla kustannustehokkain tapa järjestää palvelut.

11 § Peruseläinlääkäripalvelu

Tuotantoeläinkäyntien osalta maakunnan mahdollisuus osallistua kustannuksiin on erittäin tärkeä niin eläinsuojelullisista syistä kuin maatalousyrittäjien yhdenvertaisuuden kannalta.

Velvollisuus periä maksuja toimitiloista, työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi silloin, kun maakunta toimii kilpailutilanteessa, tasapainottaa tilannetta yksityisen ja julkisen eläinlääkäripalvelutuotannon välillä, mutta ei toteuta markkinaehtoista hinnoittelua. Jotta markkinaehtoinen hinnoittelu toteutuisi paremmin, kaikki kulut, myös osuus eläinlääkärin peruspalkasta ja sivukuluista, pitäisi laskea ja jyvittää toimenpiteisiin.

17 § Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen

Yliopistollinen eläinsairaala huolehtii Helsingin ja Espoon sekä Mäntsälän ja sen lähiympäristön eläinlääkäripäivystyksestä ja tuottaa kiireistä eläinlääkäriapua kaikille kotieläimille. Pääkaupunkiseudun merkittävät kansainväliset hevostapahtumat tarvitsevat päivystävää sairaalatasoista hoitopaikkaa. Järjestely, jossa osa pääkaupunkiseudun sekä Mäntsälän seudun kunnista ostaa Yliopistolliselta eläinsairaalalta eläinlääkäripäivystyksen, on merkittävä myös valtakunnallisesti eläinlääkäreiden laadukkaan koulutuksen turvaamisessa. Järjestely tulee voida turvata jatkossa lainsäädännöllä eikä eläinlääkäripalveluja tarvitsisi kilpailuttaa, jos yliopisto tarjoaa vastaavat palvelut.

19 § ja 21 § Maksut

Eläinlääkäriliitto esittää, että pykälään 21 lisättäisiin, että työmarkkinaosapuolten yhdessä niin päättäessä maakunta voisi periä myös pykälässä 19 mainitut maksut eläinlääkärin puolesta. Tämä mahdollistaisi palkkausjärjestelmän uudistamiseen liittyvän kokeilun sekä tulevaisuudessa myös uudenlaisen palkkausjärjestelmän maakunnan eläinlääkäreille ilman uutta lainsäädännön muutosta.

130. **Laki eläintautilain muuttamisesta**

40 § Hätärokotus

Pykälään tulee kirjata, että maakunnan virkaeläinlääkäri vastaa hätärokotusten toteuttamisesta.

85 § Maakunta

Eläintautilakiluonnoksessa valvovaksi viranomaiseksi esitetään maakuntaa.
Nykylainsäädännössä eläintautivalvonnan tehtävät on osoitettu suoraan kunnaneläinlääkärin tehtäviksi. Lakiesityksestä jää vaikutelma, että joitain eläintautivalvonnan tehtäviä voisi suorittaa myös muu kuin eläinlääkäri. Eläintautivalvonta, eläintautien ja eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien

havaitseminen ja tunnistaminen sekä tautitorjunnan onnistuminen edellyttävät kuitenkin aina eläinlääkärin asiantuntemusta. Suomen hyvää tautitilannetta ja vientinäkymiä ei pidä vaarantaa sillä, että viranhaltijan pätevyysvaatimukset jätetään määrittelemättä. Viranhaltijan eläinlääkärin pätevyydestä tulisi säätää laissa.

Luonnoksessa edellytetään maakunnan järjestävän helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien torjunnan sekä muuta eläintautivalvontaa myös virka-ajan ulkopuolella. Tämä on kannatettavaa. On varmistettava, että maakunnat voivat lainsäädännön mukaan myös järjestää tämän tarvittaessa yhteistyössä muiden maakuntien kanssa. Tähän on varattava lisärahoitusta.

107. Laki elintarvikelain muuttamisesta

Elintarvikelain kiireellisiä toimia koskeva 63 § esitetään kumottavaksi. Vastaava oikeus kiireellisiin toimiin ryhtymiseen viranhaltijatasolla tarvitaan jatkossakin, jotta vakaviin elintarvikevaaratilanteisiin voidaan puuttua viipymättä.

31 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava toimialueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin tässä laissa säädetään. Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisilla tehtävillä on paljon yhtymäkohtia ja ne on nykyisin hoidettu kunnissa samassa toimielimessä. Hallinnollisten käytäntöjen pitäisi olla tältä osin yhteneviä, ja maakuntia tulisi ohjata järjestämään päätöksenteko samalla tavalla näiden lakien osalta.

43 § Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Nykyinen järjestelmä, jossa lihantarkastuksesta ja laitosvalvonnasta pienteurastamoissa ja riistankäsittelylaitoksissa huolehtii Elintarviketurvallisuusvirasto, on osoittautunut erityisesti laitosvalvonnan osalta ongelmalliseksi. On hyvä, että Elintarviketurvallisuusvirasto ja maakunta voivat tehdä sopimuksen lihantarkastuksen järjestämisestä ja maakunta voi tuottaa palvelun.

49 § Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Kotirauhan piirissä tarkastuksen voi tehdä vain valvontaviranomainen. On tärkeää huolehtia siitä, että maakunnan eläinlääkärille delegoidaan valvontaviranomaisen tehtävät, sillä maakunnan eläinlääkärit tekevät tarkastuksia alkutuotantopaikkoihin, joista osa luetaan kotirauhan piiriin kuuluviksi.

Laki maksajavirastotehtävien hoitamisesta maakunnissa

3 § Kirjaus, ettei maakunta saa siirtää maksajavirastotehtävien hoitamista maakunnan liikelaitokselle, tulisi poistaa, tai perustella nykyistä paremmin. Liikelaitoksista käsin suoritetaan valvontaa, joten olisi luontevaa, että myös täydentävien ehtojen valvonta voitaisiin suorittaa liikelaitoksista.

Kunnioittaen,

Päivi Lahti

puheenjohtaja, Suomen Eläinlääkäriliitto ry